

۵۲۰۰۱
۹۶۱۲۷

سواد رسانه‌ای و خانواده

معصومه نصیری

انتشارات پستیان

تهران - پاییز ۱۳۹۶

سرشناسه	: نصیری، معصومه، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: سواد رسانه‌ای و خانواده / معصومه نصیری؛ ویراستار علی مهدی‌زاده.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات پشتیبان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۰ ص.: مصور.
شابک	: ۱۶۰۰۰۰ ریال، ۶-۰۶-۸۷۹۴-۰۰۰-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: سواد رسانه‌ای
موضوع	: Media literacy
موضوع	: رسانه‌های گروهی و خانواده‌ها
موضوع	: Mass media and families
موضوع	: اینترنت -- تدابیر ایمنی
موضوع	: Internet -- Security measures
موضوع	: فضای مجازی -- تدابیر ایمنی
موضوع	: Cyberspace -- Security measures
رده‌بندی کنگره	: P ۹۶ ۱۳۹۶ ن ۹۶ س
رده‌بندی دیوپی	: ۳۰۲/۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۸۷۳۳۸۰

نام کتاب: سواد رسانه‌ای و خانواده

مؤلف: معصومه نصیری

ناظر ویراستار: مرتضی شمشه‌نر

ویراستاران: علی مهدی‌زاده، نصیری‌پرور

طراح جلد: محمدحسین اردستانی

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۶

ناشر: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۰۲۱-۸۶۰۳ ۶۴۲۳ - ۰۲۱-۸۶۰۳ ۶۴۲۸ - تلفکس: ۰۲۱-۸۶۰۳ ۶۴۲۸

سامانه پیام کوتاه: ۱۳۹۳ ۱۰۰۰

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir

تارنمای انتشارات پشتیبان: www.PoshtibanPress.ir

■ فروش اینترنتی (سراسر کشور): ویتترین انتشارات پشتیبان در

تارنمای خانه کتاب: www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۱	تقدیم به.....
۱۲	سخن مولف.....
۱۵	فصل اول: آنچه درباره سواد رسانه‌ای باید بدانیم.....
۱۷	۱-۱- سواد رسانه‌ای چیست؟.....
۲۲	۱-۲- تاریخچه سواد رسانه‌ای در جهان و ایران.....
۲۶	۲-۱- ضرورت‌های فراگیری سواد رسانه‌ای.....
۳۱	فصل دوم: چند اصل طلایی درباره سواد رسانه‌ای.....
۳۳	۲-۱- اصل دینداری: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۴	۲-۲- اصل آزادی: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۵	۳-۱- اصل اخلاق: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۵	۳-۲- اصل سلامت: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۵	۴-۱- اصل دینداری: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۶	۴-۲- اصل اخلاق: سواد رسانه‌ای چگونه باید باشد؟.....
۳۹	فصل سوم: رسانه‌ها چگونه مخاطب را اداره می‌کنند؟.....
۴۱	۳-۱- برجسته‌سازی.....
۴۲	۳-۲- تکرار.....
۴۳	۳-۳- وابستگی رسانه‌ای.....
۴۴	۳-۴- متقاعدسازی.....
۴۵	۳-۵- مهندسی در حین غفلت.....
۴۵	۳-۶- دستکاری اذهان.....
۴۶	۳-۷- توسل به ترس مغالطه‌ای و سایر هیجانات.....
۴۹	۳-۸- انگاره‌سازی.....
۵۰	۳-۹- اعتمادسازی برنامه‌ریزی شده.....
۵۰	۳-۱۰- محدود کردن انتخاب‌ها.....
۵۱	۳-۱۱- تحکیم تجربه.....
۵۲	۳-۱۲- بازنمایی‌های پیچیده.....
۵۳	۳-۱۳- قهرمان‌سازی.....
۵۵	فصل چهارم: اما و اگرهای فضای مجازی.....
۵۷	۴-۱- فضای مجازی؛ فرصت یا تهدید؟.....
۵۸	۴-۲- نگاهی به فرصت‌های فضای مجازی.....
۵۹	۴-۲-۱- سرگرمی آموزشی.....
۶۰	۴-۲-۲- تسریع امور.....
۶۰	۴-۳- نگاهی به تهدیدهای فضای مجازی.....

- ۱-۳-۴- بیگانگی با هویت..... ۶۱
- ۲-۳-۴- نابودی خرده فرهنگ‌ها..... ۶۲
- ۳-۳-۴- تسهیل قانون‌گزینی..... ۶۲
- ۴-۳-۴- تحریف انتظارات..... ۶۲
- ۵-۳-۴- اعتیاد به اینترنت..... ۶۳
- ۶-۳-۴- تعارض ارزش‌ها..... ۶۴
- ۷-۳-۴- شکاف نسل‌ها..... ۶۴
- ۸-۳-۴- انزوای اجتماعی..... ۶۵
- ۴-۴- چه گروه‌هایی بیشتر در معرض آسیب هستند؟..... ۶۶
- فصل پنجم: رژیم خانوادگی مصرف فضای مجازی..... ۶۹**
- ۱- قوانین دنیا برای استفاده کودکان از فضای مجازی..... ۷۲
- ۲-۵- کودکان سبک زندگی..... ۷۳
- ۳-۵- چگونگی بازگرداندن در فضای مجازی همراه شویم؟..... ۷۵
- ۱-۳-۵- از خودتان شروع کنید..... ۷۵
- ۲-۳-۵- قانون «۳ام»..... ۷۵
- ۴-۵- در شکاف دیجیتال باشیم..... ۷۵
- ۵-۵- مقتدر اما مهربان..... ۷۶
- ۶-۵- باید یاد بگیریم..... ۷۶
- ۷-۵- دست پیش..... ۷۶
- ۸-۵- پیمان‌نامه نظارت..... ۷۷
- ۹-۵- آگاه‌شان کنیم..... ۷۷
- ۱۰-۵- به خانه برگردیم..... ۷۷
- ۱۱-۵- اینجا هم خدا هست..... ۷۷
- ۱۲-۵- مراقب تله‌ها باش..... ۷۸
- ۱۳-۵- بیا انتقاد کنیم..... ۷۸
- ۱۴-۵- رژیم مصرف..... ۷۹
- ۱۵-۵- تابلوی بزرگ ایست..... ۷۹
- ۱۶-۵- امنیت و حریم خصوصی..... ۸۰
- ۱۷-۵- خلع سلاح نشوید..... ۸۰
- ۱۸-۵- از بی‌اعتنایی تا برخورد سلبی..... ۸۱
- ۱۸-۵- درباره فیلم و عکس حرف بزنید..... ۸۱
- ۱۹-۵- فضای مجازی اتصال است نه ارتباط..... ۸۲
- ۲۰-۵- دستگاه‌ها را در مکان‌های عمومی خانه قرار دهید..... ۸۲
- ۲۱-۵- نظارت بر دانلود اپلیکیشن‌ها..... ۸۲
- ۲۲-۵- انتظار اشتباه کردن فرزندان را داشته باشید..... ۸۳
- ۲۳-۵- فهرستی از سایت‌های خوب و ارزشمند را در کنار مانیتور نصب کنید..... ۸۳
- ۲۴-۵- روی هیچ صفحه ناشناسی کلیک نکند..... ۸۳

۸۳	۵-۲۵- چه سایت‌هایی باز نشوند
۸۴	۵-۲۶- هوشیار باشید
۸۴	۵-۲۷- افراد غریبه آنلاین
۸۴	۵-۲۸- محتوای آنلاین
۸۴	۵-۲۹- قوانین و دستورالعمل‌های منطقی وضع کنید
۸۴	۵-۳۰- نظارت بر پایبندی
۸۵	۵-۳۱- آموزش عادت‌های درست
۸۵	۵-۳۲- تعیین ساعت مشخص
۸۵	۵-۳۳- هر مطلبی را نخوانید
۸۶	۵-۳۴- به فکر جایگزین باشیم
۸۶	۵-۳۵- دریانی کنیم
۸۷	فصل ششم: نشان‌هایی که بد شما را حساس کند
۹۱	۶-۱- یک زد
۹۲	۶-۲- بیشتر خواب
۹۲	۶-۲- علائم حداری
۹۳	۶-۳- استفاده به عنوان مخزن
۹۳	۶-۴- افت‌های محسوس
۹۴	۶-۵- دردناک‌ترین دکمه زر گشتا
۹۵	۶-۶- انواع اعتیاد به اینترنت
۹۵	۶-۶-۱- اعتیاد به ارتباط محاوره‌ای از طریق اینترنت
۹۵	۶-۶-۲- اعتیاد به جست و جو صفحات اینترنت
۹۵	۶-۶-۳- اعتیاد به هک کردن
۹۵	۶-۶-۴- اعتیاد به وبلاگ و صفحات موجود در اینترنت
۹۵	۶-۶-۵- اعتیاد به سایت‌های اخلاقی
۹۵	۶-۷- راهکارهای رها شدن از اعتیاد به دنیای مجازی
۹۷	فصل هفتم: برای والدین نگران
۱۰۰	۷-۱- از کجا شروع کنیم
۱۰۰	۷-۲- برخی از راهکارهای عمومی و کلی
۱۰۱	۷-۳- برای امنیت فرزندانمان بهتر است
۱۰۲	۷-۴- وضع قوانین
۱۰۳	۷-۴-۱- خاموشی هرگونه رسانه ارتباطی پیش از خواب
۱۰۳	۷-۴-۲- هرگز تلویزیون را در اتاق فرزندان قرار ندهید
۱۰۳	۷-۴-۳- رسانه‌ها را پس زمینه نکنید
۱۰۳	۷-۵- مواجهه با بازی‌های رایانه‌ای نامناسب
۱۰۴	۷-۶- سن مناسب برای آموزش رایانه
۱۰۴	۷-۶-۱- انتخاب بازی‌های رایانه‌ای
۱۰۵	۷-۶-۲- تعهد و پایبندی به برنامه

۷-۷-۱۰۵	راهکار نرم افزاری نظارت والدین
۷-۸-۱۰۶	فیلترینگ خانگی چیست؟ بهترین نرم افزارهای آن کدامند؟
۷-۸-۱-۱۰۶	کد لاگر
۷-۸-۲-۱۰۶	آی نت
۷-۸-۳-۱۰۶	پاساد
۷-۸-۴-۱۰۷	چابلد کنترل
۷-۸-۵-۱۰۷	محافظ خانواده
۷-۸-۶-۱۰۷	راهنمای نظارت والدین
۷-۸-۷-۱۰۸	نصرت والدین فونامو
۷-۸-۸-۱۰۸	جایگاه کودکان
۷-۸-۹-۱۰۸	قفل کننده اپلیکیشن
۷-۸-۱-۱۰۹	مان دیو سدن
۷-۸-۱۱-۱۰۹	راهکار دیگر به نام افزونه های فایرفاکس
۷-۸-۱۲-۱۰۹	ضد
۷-۸-۱۳-۱۱۰	لیچ بلاک
۷-۸-۱۴-۱۱۰	فیلتر فایرفاکس
۷-۸-۱۵-۱۱۰	نظارت والدین و فیلتر
۱۱۱	فصل هشتم: شبکه های اجتماعی با هویت شما چه می کنند؟
۱۲۱	فصل نهم: اصول اولیه حضور در شبکه های اجتماعی
۱۲۳	۹-۱-چند پرسش اساسی
۱۲۵	۹-۲-چرا شایعات منتشر می شوند؟
۱۲۵	۹-۲-۱-جذابیت
۱۲۶	۹-۲-۲-نازگی
۱۲۶	۹-۲-۳-گسردگی
۱۲۶	۹-۲-۴-هشدار و ترس
۱۲۶	۹-۲-۵-استفاده از اعتبار چهره ها
۱۲۶	۹-۲-۶-تنوع
۱۲۷	۹-۳-ادبیات تاثیر گذار با رُست های روشنفکری
۱۲۷	۹-۳-۱-ساختار بندی ظاهراً منطقی پیام ها
۱۲۷	۹-۳-۲-ادبیات همه پسند
۱۲۸	۹-۴-چگونه شایعه را از واقعیت تشخیص دهیم؟
۱۲۸	۹-۴-۱-منبع
۱۲۸	۹-۴-۲-قطعه فیلم و تکه عکس اصلی ترین ابزار شایعه سازها
۱۲۸	۹-۴-۳-قسم دادن، التماس کردن، وعده دادن، ارباب یا تهدید برای انتشار مطلب
۱۲۸	۹-۴-۴-اعلام زمان های نسبی به جای ذکر تاریخ مشخص
۱۲۹	۹-۴-۵-جملات خبری شبه علمی و مبهم
۱۲۹	۹-۴-۶-ارجاع دروغین

۱۲۹	۷-۴-۹- عدم ارتباط منطقی و تخصصی منبع با متن.....
۱۲۹	۸-۴-۹- تبلیغات تجاری در قالب شایعه.....
۱۲۹	۹-۴-۹- درخواست کمک مالی از طرف اشخاص و موسسات ناشناس.....
۱۳۰	۱۰-۴-۹- اینترنت و گوگل منبع نیستند.....
۱۳۰	۱۱-۴-۹- آیا می‌دانیدها.....
۱۳۰	۱۲-۴-۹- شاهدان غیبی.....
۱۳۰	۱۳-۴-۹- شیوه نگارش.....
۱۳۰	۱۴-۴-۹- فصل بازار داغ شایعه را بشناسید.....
۱۳۰	۵-۴-۹- استفاده از مغالطه و سفسطه.....
۱۳۱	۱-۴-۹- ترکیب دروغ و واقعیت.....
۱۳۱	۲-۴-۹- تازگی و بی سابقه بودن.....
۱۳۱	۱۸-۴-۹- حرار و است به دست شدن.....
۱۳۱	۱۸-۴-۹- توصیف‌های اکید و هشدارهای عجیب.....
۱۳۱	۱۹-۴-۹- تردد از باب مطالب به یک شخصیت معروف.....
۱۳۲	۵-۴-۹- بایدها و نبایدهای فضای مجازی.....
۱۳۲	۱-۵-۹- بدانیم کجاست.....
۱۳۲	۲-۵-۹- همه گروه‌ها را جوک‌دانی نکنید.....
۱۳۳	۳-۵-۹- همه چیز را کپی نکنند.....
۱۳۳	۴-۵-۹- وقت شناس باشید.....
۱۳۳	۵-۵-۹- همه را دعوت نکنید.....
۱۳۴	۶-۵-۹- زیاد فعال نباشید.....
۱۳۴	۷-۵-۹- خشم‌تان را قورت دهید.....
۱۳۴	۸-۵-۹- کوتاه حرف بزنید.....
۱۳۴	۹-۵-۹- گاهی فقط خواننده باشید.....
۱۳۵	۱۰-۵-۹- مراقب تک‌تک حرف‌های‌تان باشید.....
۱۳۵	۱۱-۵-۹- حق دارید از گروه خارج شوید.....
۱۳۵	۱۲-۵-۹- بازار خرافه را داغ نکنید.....
۱۳۵	۱۳-۵-۹- مراقب حریم خصوصی‌تان باشید.....
۱۳۶	۱۴-۵-۹- برای ویدئوها توضیح بنویسید.....
۱۳۶	۱۵-۵-۹- پول درنیاورید.....
۱۳۶	۱۶-۵-۹- مراقب چت‌هایتان باشید.....
۱۳۶	۱۷-۵-۹- وسط بحث، پست بی‌ربط ممنوع.....
۱۳۶	۱۸-۵-۹- پست گذاشتن آداب دارد.....
۱۳۹	فصل دهم: پانزده اصل اخلاقی در فضای مجازی.....
۱۴۵	فصل یازدهم: حقوق مخاطب در فضای مجازی.....
۱۴۸	۱-۱۱- حق حفظ اطلاعات و داده‌ها.....
۱۴۹	۲-۱۱- حق امنیت مبادلات مالی.....

۱۴۹	۱۱-۳- حق مولف و انتشار محتوا
۱۴۹	۱۱-۴- حق احترام به حقوق انسانی
۱۵۰	۱۱-۵- حق حفظ حریم خصوصی
۱۵۰	۱۱-۶- جرایم فضای مجازی و مجازات‌های آن
۱۵۰	۱۱-۶-۱- بنگاهی به دسته بندی جرایم رایانه‌ای
۱۵۱	۱۱-۶-۲- دسته بندی جرایم اینترنتی بر اساس محتوا
۱۵۱	۱۱-۷- محتوای جرایم رایانه‌ای
۱۵۱	۱۱-۷-۱- محتوا علیه عفت و اخلاق
۱۵۲	۱۱-۷-۲- محتوا علیه مقدسات اسلام
۱۵۲	۱۱-۷-۳- محتوا علیه امنیت و آسایش عمومی
۱۵۲	۱۱-۷-۴- محتوا علیه مقامات و نهادهای دولتی
۱۵۳	۱۱-۷-۵- محتوا بر ارتکاب جرایم رایانه‌ای
۱۵۳	۱۱-۸- امور سیاسی و امنیتی و مالکیت معنوی
۱۵۳	۱۱-۹- محتوای دینی و کتب کهنه به جرم
۱۵۴	۱۱-۱۰- دسترسی به محتوای مجاز
۱۵۴	۱۱-۱۱- شنود غیر مجاز
۱۵۴	۱۱-۱۲- جاسوسی رایانه‌ای
۱۵۵	۱۱-۱۳- جعل رایانه‌ای
۱۵۵	۱۱-۱۴- تخریب و اختلال در داده‌ها یا سایر رایانه‌ای و مخابراتی
۱۵۶	۱۱-۱۵- سرقت و کلاهبرداری مرتبط با رایانه
۱۵۶	۱۱-۱۶- جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی
۱۵۸	۱۱-۱۷- هتک حیثیت و نشر اکاذیب
۱۵۸	۱۱-۱۸- مسئولیت کیفری اشخاص
۱۶۱	۱۱-۱۹- سایر جرائم
۱۶۳	فصل دوازدهم: مهارت‌های انسان ۲۰۲۰
۱۶۶	۱۲-۱- مهارت ادراک و منطق
۱۶۶	۱۲-۲- هوش اجتماعی
۱۶۷	۱۲-۳- تفکر بدیع و سازگارپذیر
۱۶۷	۱۲-۴- شایستگی‌های فرا فرهنگی
۱۶۷	۱۲-۵- تفکر محاسبانه
۱۶۷	۱۲-۶- سواد رسانه‌های جدید
۱۶۷	۱۲-۷- علوم میان رشته‌ای و چندرشته‌ای
۱۶۸	۱۲-۸- ذهن طراحی
۱۶۸	۱۲-۹- مدیریت شناختی
۱۶۸	۱۲-۱۰- تعامل مجازی
۱۶۹	منابع و ماخذ

سخن مولف

در دنیایی که به هر سو روی بگردانید با انبوهی از پیام‌های رسانه‌ای مواجه می‌شوید که هر کدام با مقصودی خاص برای تحت تاثیر قرار دادن شما تولید و ارسال شده‌اند، ساده انگارانه ترین کار پذیرش بدون بررسی و تحلیل این پیام‌هاست. شاید برای همین باشد که تا چند سال آینده دیگر مدرک تحصیلی و توانایی خواندن و نوشتن، شما را در زمره باسوادان قرار نمی‌دهد و اگر مهارت یا سواد استفاده و تحلیل پیام‌های رسانه را نداشته باشید جزو بی سوادان محسوب می‌شوید.

اهمیت این امر سال‌هاست برای سایر کشورها مبرهن شده است و آن‌ها سعی در تربیت شهروندان هوشمند در مواجه با رسانه‌ها داشته‌اند چراکه می‌دانستند آسیب‌های مترتب از ناآگاهی از این فضا چگونه می‌تواند سبک زندگی و فرهنگ یک کشور را تحت تاثیر قرار داده و پله پله آن را به سمت نابودی سوق دهد. ما در ایران اسلامی اما به تازگی به تبع از ذریات فراوانی که از این عدم آموزش و آگاهی سازی خورده‌ایم، احساس نیاز کرده و با سرعت یک پستی در حال حرکت در این شاهراه بزرگ هستیم.

کتاب موجود خلاصه‌ای از آنچه در حوزه سواد رسانه‌ای نیاز تک تک افراد جامعه برای کسب مهارت‌های مواجه با محتوای تولید شده از سوی رسانه‌هاست. می‌باشد. در این کتاب پنج سوال و پنج نکته طلایی که باید مدام در مواجه با پیام‌های رسانه‌ای را خواند و پیرسید، در آغاز هر فصل تکرار شده است تا با نهادینه سازی آن، حداقل دیگر خوانندگان بدون پیش در فضای پهناور رسانه‌ای با تاکید بر فضای آنلاین رسانه‌ای نباشید.

هرگاه با تمرین و تکرار توانستید این سوالات کلیدی و طلایی را در مواجه با پیام‌ها، مخصوصاً آنهایی که در حال معرفی یا نهادینه سازی سبک خاصی از تفکر و زندگی است، پاسخ دهید یعنی قطار ذهن شما روی ریل سواد رسانه‌ای قرار گرفته و در حال حرکت است.

در بخش‌هایی از کتاب پیش‌رو، روی سخن به صورت ویژه با والدین است چراکه جامعه هدف برای آموزش سواد رسانه‌ای باید کودکان باشند و این تجربه در دنیا نیز ثمرات فراوانی داشته است. اگر بتوانیم با آموزش، فرزندانمان را در برابر آسیب‌های فضای آنلاین واکسینه کنیم،

دیگر کمتر نگران بیماری آن‌ها در این فضا خواهیم بود. البته تحقق این مهم نیازمند فراگیری زوایای مختلف سواد رسانه‌ای توسط پدران و مادران است.

به این کتاب بسان یک کتاب که در نهایت باید یک بار خوانده شود، ننگرید. این کتاب را روی میز و در دسترس همیشگی خود و فرزندان‌تان قرار دهید تا شاید با نگاه چند باره به آن بتوانید موارد مطرح شده را ملکه ذهنتان کنید. سواد رسانه‌ای تنها و تنها و تنها از راه آموزش، تکرار و تدبیر کسب خواهد شد. شما باید مهارت تفکر انتقادی و هوشمندانه را با تکرار کسب کنید.

ارتقاء سواد رسانه‌ای ارتقاء آموزشی نیست بلکه از طریق آن مهارت‌های مواجهه، تحلیل و مصرف رسانه تأیید شده و شما قدرت انتخاب بهتر متن رسانه‌ای را خواهید داشت.

ما باید یاد بگیریم در چه توپ‌خورد هدفمند با رسانه می‌توان به ایجاد ارتباط دوسویه و مشارکت جویانه با رسانه‌ها رسید و تقویت ساختارهای دموکراتیک جامعه در راستای مباحث نقد، مشارکت فعالانه در حوزه رسانه و شهروندان از سوی دیگر دست یابیم، بنابراین آنچه در «سواد رسانه‌ای» می‌تواند مطرح باشد، آموزش مهارت‌های لازم برای برقراری ارتباطی متفکرانه و آگاهانه با رسانه‌ها و در عین حال به وجود آوردن نگاهی دقیق، نقاد و تحلیلی به پیام‌های رسانه‌ای (نوشتاری، دیداری و شنیداری) است.

به زبان ساده اگر بخواهیم بگوییم، سواد رسانه‌ای مثل یک رژیم غذایی است که هوشمندانه مراقب است که چه موادی مناسب هستند و چه موادی مضر چه چیز را باید مصرف کرد و چه چیزی را نه و با این که میزان مصرف هر ماده بر چه مبنایی باید استوار باشد.

سواد رسانه‌ای می‌تواند به مخاطبان رسانه‌ها پیام‌دزد که از حالت انفعالی و مصرفی خارج شده و به معادله متقابل و فعالانه‌ای وارد شوند که در نهایت به نفع خود آنان باشد. به دیگر سخن، سواد رسانه‌ای کمک می‌کند تا از سفره رسانه‌ها به گونه‌ای هوشمندانه و مفید بهره‌مند شویم. فرد بدون داشتن مجموعه مهارت‌ها، شناخت و سواد لازم در مسیر گرداب آگاهی کاذب سیل مطالبی که در طول روز به سوی او از طریق همین ابزارهای ارتباطی اینترنتی سرازیر می‌شود، قرار می‌گیرد و در کنار تشخیص ندادن صواب از ناصواب، دچار آسیب‌هایی همچون هدر رفتن

وقت، کناره‌گیری از زندگی روزمره، اعتیاد به اینترنت، دامن‌زدن به شایعه‌های شکل گرفته در فضای مجازی، جایگزینی ارتباطات مجازی به جای ارتباطات چهره به چهره می‌شود.

نکته مهمی که باز باید بر آن تاکید کرد این است که تشخیص و اتخاذ راه‌کارهای نظارتی و تربیتی درباره ارتباط فرزند با فضای مجازی مانند دیگر رسانه‌ها و تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، نیازمند آگاهی والدین به ویژه مادران درخصوص ویژگی‌های فضای مجازی، فرصت‌ها و آسیب‌ها و آثار حضور و فعالیت در فضای مجازی به علاوه استراتژی‌های نظارتی و مدیریتی مناسب را کاملاً مد برای هر گروه از فرزندان است.

تکنولوژی‌ها ما را مانند شمشیری دو لبه هستند که افراط و تفریط در استفاده از آن می‌تواند ما را اسیر و برده این فناوری بشود. ما باید بدانیم تکنولوژی باید در خدمت ما باشد نه ما در خدمت تکنولوژی. برای این که به رده مدرن در عصر مدرن تبدیل نشویم باید یاد بگیریم و تکرار کنیم و بخواهیم که هر شد باشیم و نه یک مخاطب منفعل که مثل برگه در مسیر هر بادی ممکن است تغییر مسیر داده در جهت هم زیر پا له شود.

لطفاً به مطالب موجود در کتاب بسازت من برای محافظت از بیماری بنگرید. این نکات شما را واکسینه خواهد کرد تا قربانی بی اطلاع خودتان در فضاهای آنلاین و مجازی نباشید. آمار هم تاکید دارد اکثر کسانی که در این فضا قربانی شده‌اند با فاقد اطلاع و دانش در این زمینه بوده‌اند یا آنچه بلد بودند را به موقع استفاده نکردند.

در پایان مطالعه این کتاب شما باید بدانید در مواجهه با هر پیام باید بپرسید چه کسی، چرا و با چه هدفی این پیام را ایجاد و ارسال کرده است و این پیام بنیاد بر تائیدی بر روی شما داشته باشد. همچنین فرا خواهید گرفت نگاه سلبی و حذفی نداشته باشید و آهوشمند در عرصه پر تلاطم مجازی حضور داشته باشید. شما باید بتوانید با سواد رسانه‌ای باشید و در پی آن زوایای پنهان در سطرهای نانوشته یک پیام را درک کنید.

امیدوارم آنچه در این اوراق پیش روی شما قرار داده شده است بتواند به برداشته شدن گامی کوچک در راستای ارتقای سواد رسانه‌ای در ایران اسلامی کمک کند. انشاءالله

معصومه نصیری

شکلات را از غریبه‌ها نگیرید، حتی در فضای مجازی!

هنگامی که گمان می‌کنید فرزند شما تنها کاری که باید برای حفظ امنیت خود انجام دهد، قبول نکردن شکلات از غریبه‌ها یا احتیاط کردن هنگام عبور از عرض خیابان و توجه به عبور و مرور ماشین‌های سواری است به یاد داشته باشید که امروزه با گسترش کاربرد فضای مجازی در زندگی نسل جدید لازم است به کاربردهای فوق‌العاده مفید و تهدیدات بسیار خطرناک فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطی هم توجه کنیم. بنابراین لازم است به فکر اعمال سطح جدیدی از امنیت و حفاظت در کنار خود در عصر دیجیتال باشیم تا کودکان ما به یاد داشته باشند که همچنان نباید شکلات را از غریبه‌ها بگیرند حتی در فضای مجازی! برای پرداختن به این موضوع و برقراری امنیت بیشتر در زندگی خود ابتدا باید آنها را با فرصت‌ها، مزایا و استفاده‌های مفید از فضای مجازی آشنا کنیم و از طرف دیگر تهدیدات و مضرات لوازم دیجیتالی و فضای سایبر را برای آنها بیان کنیم تا بتوانید فرزند عزیز خود را به نحو صحیح در راستای استفاده درست و مفید از فضای مجازی راهنمایی کنید. اگر نمی‌توانید با فضای مجازی آشنا باشید، می‌دانید که این فضا می‌تواند برای فرزند شما بسیار کاربردی و جذاب باشد. پورتال‌های آموزشی، اتاق‌های گفتگو و تبادل اطلاعات، فرهنگ لغات، دایره‌المعارف، مقالات، کتابها و اطلاعات بسیاری که می‌توان با یک جستجوی چند ثانیه‌ای و با هزینه بسیار پایین در اینترنت یافت نمونه‌ای از کاربردهای مفید فضای مجازی در سبک زندگی امروز ما هستند. همه ما قبلاً نیازمند دانستن فنون پژوهش بودیم و یک پژوهش ساده، روزها و شاید هفته‌ها وقت ما را می‌گرفت اما الان به مدد فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی در زمانی محدود می‌توانیم به آنچه نیاز داریم دسترسی پیدا کنیم. لذت بازی‌های رایانه‌ای و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر

هیچ کس پوشیده نیست اما اگر با تهدیدهای فضای مجازی آشنا نباشیم، این امر باعث ایجاد خطرات زیادی برای شما و فرزندانتان خواهد شد.

در این میان سواد رسانه‌ای دانش استفاده از رسانه‌های جمعی و فضای مجازی است تا ضمن استفاده از فرصت‌های رسانه‌های جمعی و فضای مجازی از تهدیدهای آن در امان بمانیم.

شاید بسیاری از ما فکر می‌کنیم که مشکلات ناشی از بی سواد رسانه‌ای تنها گریبان‌گیر کشورها، جهان سوم و یا در حال توسعه است اما نتایج پژوهشی که در سال ۲۰۰۲ میلادی توسط موسسه دختران پویا در آمریکا انجام شد بیان‌گر این موضوع بود که دختران آمریکایی علی‌رغم برخورداری از شس و مهارت کافی برای استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، در همان زمان رفتار سواد رسانه‌ای با ضعف‌های عمده مواجه هستند و همین امر باعث بروز نگرانی‌های جدی در میان دولت‌مردان و اعضای جامعه‌ی آمریکایی شده بود.

در حقیقت هر چند تاریخچه تدوین سواد رسانه‌ای به سال ۱۹۶۵ میلادی باز می‌گردد، اما تا اوایل سال ۲۰۰۰ میلادی هنوز اروپا و آمریکا هم نتوانسته بودند سواد رسانه‌ای را به یک نهضت سوادآموزی عمومی تبدیل کنند. از همین رو در آن زمان نتایج عدم برخورداری از سواد رسانه‌ای آن قدر اسفناک بود که طبق اعلام ژورنال علمی در اروپا و آمریکا بسیاری از نوجوانان و جوانان اروپایی و آمریکایی به اشکال مختلف ارتباطی به سواد رسانه‌ای شده بودند و حتی در برخی موارد شاهد فروپاشی خانواده‌ها و یا کاهش سرمایه اجتماعی دولت‌ها در اثر بی سواد رسانه‌ای اعضای خانواده‌ها بودیم. به عنوان مثال در برخی از موارد شاهد بودیم که برخی دختران در ایالت نیویورک، شهرهای کالیفرنیا، لندن، لیورپول، برلین، تورنتو و سایر شهرهای اروپایی و آمریکایی به دلیل نداشتن سواد رسانه‌ای و اعتماد بیش از حد به رسانه‌های نوین مجازی به قرارهای اینترنتی تن داده و ابژه‌ی روابط ناخواسته و بعضاً آزارهای جنسی همراه با پخش فیلم‌های مربوطه در فضای مجازی بودیم که البته با اطلاع‌رسانی آگاه‌سازی عمومی از طریق رسانه‌های جمعی همراه بود و یا در مواردی دیگر کلاه برداری از

طریق تبلیغات اینترنتی و حتی شبکه‌های ماهواره‌ای باعث خسارت‌های مادی فراوان شده بود که مواردی از آن در ایران هم اتفاق افتاد و فردی که مدعی انرژی درمانی عمومی از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای بود در مقطعی خاص در ایران حضور پیدا می‌کرد و با اخذ مبالغ کلان از افراد و بیماران خصوصی خود با همکاری و پشتیبانی تبلیغاتی و رسانه‌ای مدیران شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان موفق به کسب درآمدها چند صد میلیاردی نامشروع شده بود.

تقریباً از همان زمان و در همان سال‌ها بود که موضوع گسترش سواد رسانه‌ای در جوامع اروپایی و آمریکایی به عنوان یکی از مهمترین اولویت‌های سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی در دستور کار قرار گرفت. اکنون هم در ایران رفته رفته شرایطی را تجربه می‌کنیم که در ابتدای سال ۲۰۰۰ کشورهای اروپایی و آمریکایی درگیر آن بودند. در شرایطی که از یک سو شاهد گسترش شبکه‌های اجتماعی، بازی رایانه‌ای و سایر رسانه‌های نوین در جامعه‌ی ایرانی هستیم و از سوی دیگر برنامه‌ریزی‌های گسترش سواد رسانه‌ای طراحی نشده است، در صورت عدم توجه جدی به موضوع سواد رسانه‌ای در آینده نه چندان دور شاهد عواقب وخیمی از جمله فروپاشی خانواده‌ها، افزایش فاصله‌ی ملت و دولت از یکدیگر و کاهش اعتماد مردم به رسانه‌های داخلی همراه با افزایش استفاده از رسانه‌های بیگانه از جمله شبکه‌های ماهواره‌ای خواهیم بود.

بنابراین ضرورت دارد تا مهارت‌های سواد رسانه‌ای بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد و این مهارت‌ها به تمامی خانواده‌های ایرانی، معلمان، نخبگان و حتی مدیران کشور آموزش داده شود. آنچه پیش رو دارید کتابی است که سرکار خانم معصومه نصیری از مدرسان با سابقه درس

سواد رسانه‌ای برای آشنایی هر چه بیشتر خانواده‌ها با مهارت‌های سواد رسانه‌ای با هدف استفاده از فرصت‌های فضای مجازی و مصونیت از تهدیدهای آن تدوین کرده اند و اقدام قابل تقدیری است که جا دارد به یک منبع درسی در دوران متوسطه تبدیل شود.

سواد رسانه‌ای از دیدگاه من عبارت است از دانش و مهارت استفاده از رسانه‌های جمعی با هدف (۱) تحقق رژیم مصرف رسانه‌ای (۲) تعمیم تفکر انتقادی نسبت به قالب و محتوای رسانه‌ها (۳) برخورداری از قدرت تجزیه و تحلیل رسانه و پیام‌های رسانه‌ای برای اعتبار سنجی رسانه‌ها، تجزیه و تحلیل محتوا و پیام‌های رسانه‌ای و تشخیص سره از ناسره (۴) گسترش اخلاق حرفه‌ای و در نهایت (۵) تولید محتوای رسانه‌ای اثر بخش و در عین حال منطبق بر حقیقت.

بر این اساس کتاب پیش رو طبیعتاً بخش‌هایی از مهارت‌های سواد رسانه‌ای را بهتر تبیین کرده است و ر حوزه‌ای آشنا سازی مخاطبان با مهارت‌های رژیم مصرف، تفکر انتقادی، قدرت تجزیه و تحلیل، توان گسترش اخلاق حرفه‌ای مصرف رسانه‌ای منبع بسیار قابل قبولی است. لذا توصیه من به تمام خانواده‌های ایرانی این است که کتاب را با دقت مطالعه کنند و خصوصاً در بخشی که برابری و برابری از آسیب‌های فضای مجازی و استفاده از فرصت‌های فضای مجازی راه کارهایی بیان شده است. و مطمئن باشند که این راهکارها برای تامین امنیت خانواده‌ها در فضای دیجیتال بسیار مؤثر خواهد بود، انشاء الله.

محمد صادق الواسطی

دانش انجمن سواد رسانه‌ای ایران